

T.C.

KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI

TR82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu, Çankırı, Sinop) Nüfus Projeksiyonu

Planlama, Programlama ve Stratejik Araştırmalar Birimi

Temmuz, 2013

Bu belge, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından bastırılmıştır.

Belge No : 2013-RP-9/43

Revizyon No : 00

Revizyon Tarihi : -

ISBN :

Yayın Tarihi : 2013

Editör(ler) :

Tasarım :

Basım Yeri :

Matbaa Sertifika No :

Bu belgenin her türlü yayın hakkı Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'na aittir.

Bu raporun basılması ve çoğaltılması Ajansın iznine tabiidir. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı ismine atf yapılmak suretiyle alıntı yapılabilir.

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı

Cebrail Mah. Saray Sk. No: 1 37200 / KASTAMONU

Tel.: 0 (366) 212 58 52 Faks : 0 (366) 212 58 55

E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr

www.kuzka.gov.tr

İçindekiler

Giriş.....	3
Yöntem	3
Kullanılan Veriler	4
Nüfus Yapısı.....	5
Nüfus Projeksiyonu.....	6
Kaynakça.....	9
Ekler (DemProj Çıktıları)	10

Giriş

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA) tarafından hazırlanan nüfus projeksiyonunun temel amacı politika yapıcılara ve kamuoyuna, bölge dışına göçün ve mobilitenin derin bir şekilde yaşandığı Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden müteşekkil, TR82 Düzey 2 Bölgesi'ndeki sosyo-ekonomik yapının gelecekte nasıl olacağına dair fikir vermektir.

TR82 Düzey 2 Bölgesi için yapılan bu projeksiyonlar yalnızca Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerini kapsamaktadır. Projeksiyon için göç verisi de gerekmektedir. İlçe düzeyinde göç ve doğurganlık verilerine ulaşılamadığından projeksiyonlar il düzeyleriyle sınırlı kalmıştır.

Yöntem

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2013 yılının Ocak ayında yayımlanan ADNKS 2012 veri setinin Kastamonu, Çankırı ve Sinop illeri için beşerli yaş gruplarına göre kadın ve erkek nüfus verileri kullanılmıştır.

Toplam doğurganlık hızı (TDH), bir kadının doğurgan olduğu dönem (15-49 yaş grubu) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade etmektedir (TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, Sayı: 10923 19/10/2012, 2012). TR82 Nüfus Projeksiyonu'nda kullanılan toplam doğurganlık hızı verileri; her bir il için 1980, 1985, 1990 ve 2000 yılları Genel Nüfus Sayımı'ndan türetilen Toplam Doğurganlık Hızı verilerinin 1998, 2003 ve 2008 yılları Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçlarına göre kalibre edilerek her farklı il için farklı 2023 ve 2050 varsayımlarıyla interpolasyon yöntemi kullanılarak türetilmiştir.

Yaşa göre doğurganlık hızlarına bakıldığı zaman, Türkiye'de ilk doğumların 20-24 ve 25-29 yaş gruplarına (bu yaş gruplarındaki kadınlara) yakın dağıldığı fakat kır ve kentte sırasıyla 20-24 ve 25-29 yaş gruplarının bir diğerinden daha fazla olduğu görülmektedir (HÜNEE, 2009). Bu sebeple yaşa göre doğurganlık hızlarında TR82 bölgesi için 20-24 yaş grubundaki kadınların ilk doğumlarının 25-29 yaş grubundan az da olsa daha fazla olduğu UN Arab hayat tablosu tercih edilmiştir. Ayrıca bu hayat tablosunun öngördüğü kaba doğum hızı da TR82 Bölgesi yapısına uymaktadır.

İnsan demografisi, doğası gereği, genel olarak kadın ve erkeği eşitleme eğilimindedir. Bu eğilim birçok (erkek) askerin hayatını kaybettiği 2. Dünya Savaşı sonrası durumda da gözlenmiştir. Erkek eliminasyonu fazla olsa da zaman içinde cinsiyet oranı dengeye gelme eğilimindedir. Bazı anormal kabile durumları dışında, genel olarak cinsiyet oranı 100 kadına 105 erkek gelecek şekilde dengeleceğinden, genellikle 105 olarak kabul edilir.

2013 – 2050 döneminde erkek ve kadın doğuştan hayatta kalma beklentilerinin (LE) sırasıyla 72'den 76'ya ve 77'den 80'e uzayacağı varsayılmıştır. Yine bu örüntüye uygun olacak şekilde; bebek ölüm hızını binde 19 olarak öngören Coale-Demeny East hayat tablosu TR82 Bölgesini temsil edeceği için seçilmiştir. Bölgede göçün dönemsel olarak dalgalanmalar yapması ve verilerin temininin zor olmasından dolayı, 2014 yılına kadar alınan göçün verilen göçü nötrleyeceği; dolayısıyla net göçün sıfır olacağı varsayılmıştır. Fakat TR82 bölgesinde yapılan büyük ölçekli (yol, fabrika, konut vb.) yatırımlarla 2014 yılından itibaren bölgeden dışarıya göçün biteceği ve her il için her yıl 3.000 kişinin geleceği (ortalama olarak) varsayılmıştır. Nüfus projeksiyonu için Spectrum Policy Modelling System v4.66 yazılımının DemProj modülü kullanılmıştır (DemProj, 2011).

Kullanılan Veriler

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2012 (TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı, 2013)
- Toplam Doğurganlık Hızı Verileri: TÜİK 1980, 1985, 1990 ve 2000 yılları Genel Nüfus Sayımları'ndan türetilen Toplam Doğurganlık Hızı verileri, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 1998, 2003 ve 2008 yılları Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçları (HÜNEE, 2009)
- Yaşa Göre Doğurganlık Hızı: Birleşmiş Milletler Hayat Tabloları (UN, 1982)
- Model Hayat Tablosu: Coale-Demeny East (DemProj, 2011)

Nüfus Yapısı

Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden oluşan TR82 bölgesi demografik anlamda il ve ilçe düzeyinde homojen bir yapıya sahip değildir. TR82 bölgesinde yer alan illerin sosyal, ekonomik ve idari yapıları tarih boyunca hep farklı olmuştur. Kastamonu, eyalet merkezi olduğu için Osmanlı Devleti döneminden Cumhuriyetin 1980'lerine kadar (oransal olarak) hep fazla nüfuslanmıştır. Ayrıca Sinop ve Çankırı da oransal olarak, geçmişte önemli sayılabilecek sayıda nüfuslara sahipti. Türkiye'de 1950'lerde başlayıp günümüze kadar uzanan iç göç süreçlerinin en çok etkilediği bölgelerden birisi de Kuzey Anadolu'dur. Ülkedeki imalatı arttırmayı amaçlayan ithal ikameci sanayi politikaları, dolaylı olarak kırdan kente göçü sürekli teşvik etmiş, sanayileşen şehirleri kalabalıklaştırmış, başta erişilebilirlik olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı tarıma bağımlı olan küçük şehirleri ise boşaltmıştır. Göç, esasen 15-64 yaş grubundaki dinamik nüfusu etkilediğinden göç veren şehirlerdeki sosyal ve ekonomik yapıyı derinden etkilemiştir.

Tablo 1: Yıllara Göre TR82 Nüfusu (1965 – 2012 Toplam Nüfuslar)

Yıllar	Kastamonu	Çankırı	Sinop	TR82	Türkiye
1965	441.638	250.706	266.069	958.413	31.391.421
1970	446.601	261.367	265.655	973.623	35.605.176
1975	438.243	265.468	267.605	971.316	40.347.719
1980	450.946	258.436	276.242	985.624	44.736.957
1985	450.353	263.964	280.140	994.457	50.664.458
1990	423.611	279.129	265.153	967.893	56.473.035
2000	375.476	270.355	225.574	871.405	67.803.927
2012	359.808	184.406	201.311	745.525	75.627.384

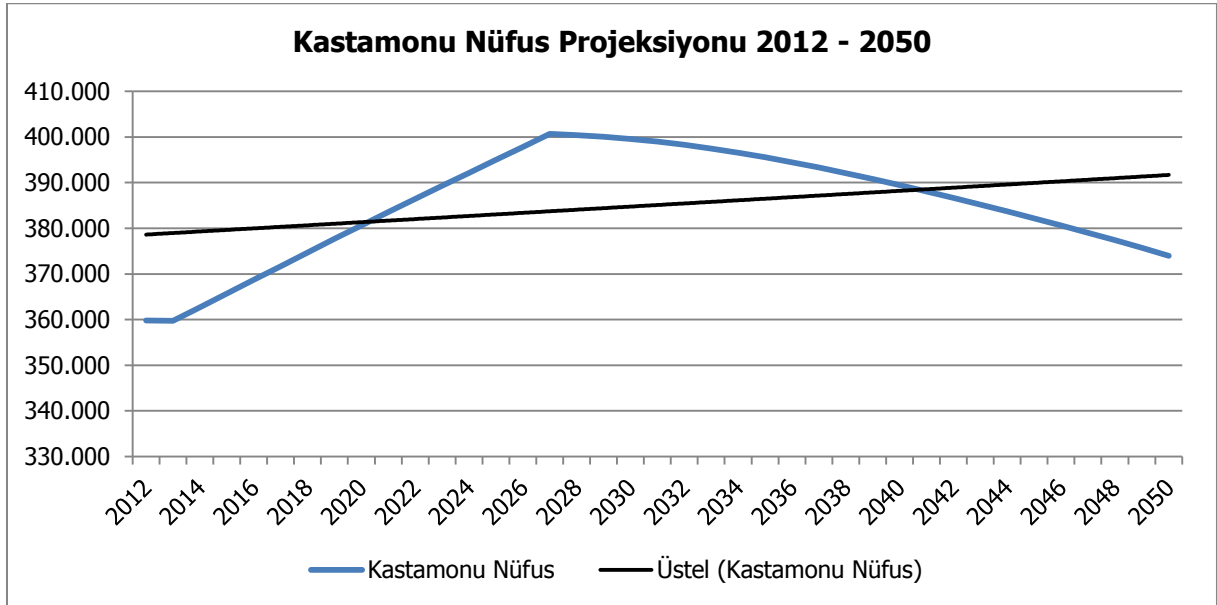
(TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı, 2013)

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere 1950'lerde başlayan yoğun iç göç süreçleri, o dönemlerdeki yüksek doğurganlık oranlarına rağmen, TR82 bölgesini fazlasıyla etkilemiştir. Son on yılda verilerde gözlenen farklılığın esas sebebi, 2007 yılında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) geçilmesidir. ADNKS, geçmişteki genel nüfus sayımlarına kıyasla daha gerçekçidir.

Nüfus Projeksiyonu

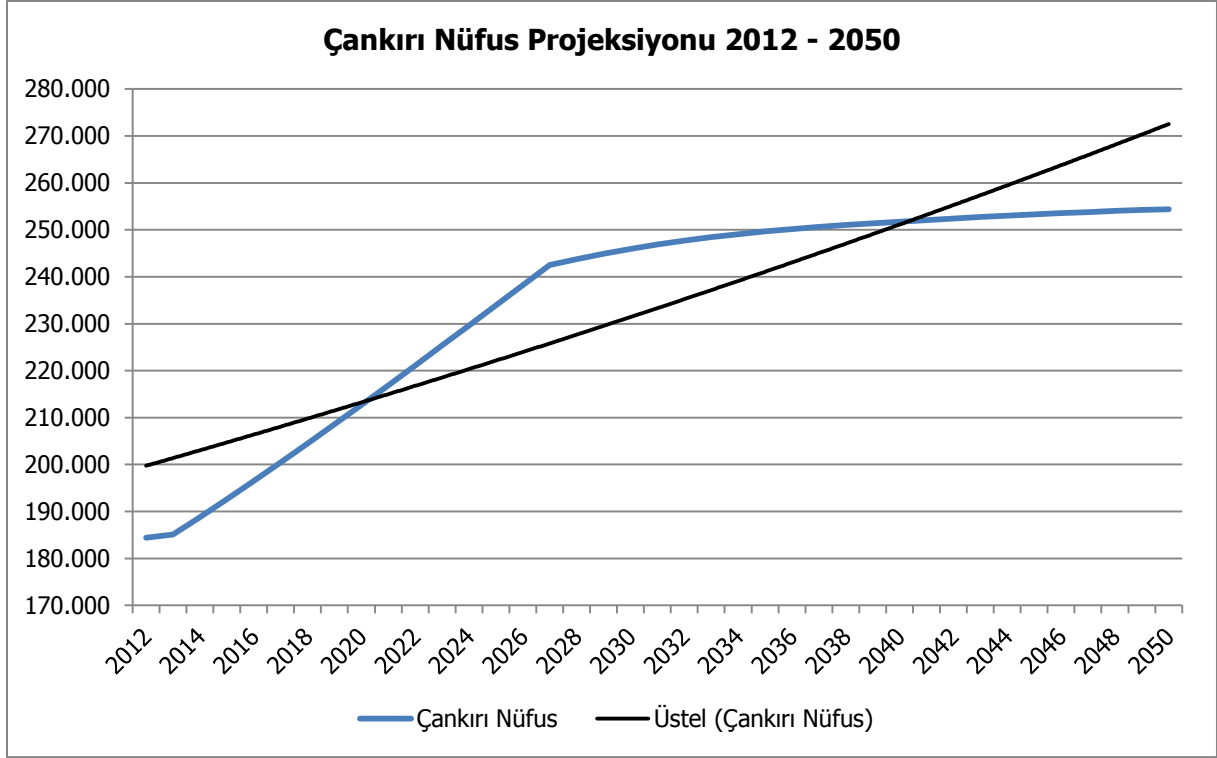
Sağlıklı nüfus projeksiyonları üretebilmek için çalışılan bölgedeki sosyal, ekonomik ve coğrafi durumu geçmişten geleceğe doğru şekilde öngörmek gerekmektedir. 2013 – 2050 dönemini kapsayan nüfus projeksiyonları TR82 bölgesinin demografik anlamda geçmiş tecrübelerini, geçmiş doğurganlık verilerini işleyerek, yansıtmaya çalışmıştır. Gelecek tasavvuru içinse TR82 bölgesine yapılan yatırımların istihdam yaratacağı, geliri ve dolayısıyla hayat kalitesini arttıracacağı özetle "TR82'nin insanların göç etmek istemeyeceği bir yer" haline geleceği varsayılmıştır. Türkiye'de son on yılda yaşanan hızlı ekonomik büyüme dikkate alınınca TR82 bölgesinin de bu büyümeden pay aldığı gözlenmektedir. Orta Vadeli Program çerçevesinde, yakın gelecekte bu büyüme trendinin de devam edeceği varsayılmıştır. Dolayısıyla 2014 yılından itibaren her yıl illerin 3.000'er kişi, TR82'nin ise toplamda 9.000 kişi artacağı varsayılmıştır.

Göçün yanı sıra TR82 bölgesinde demografik yapıyı en çok etkileyen doğurganlığın azalmasıdır. Doğurganlığın azalmasında, kızlarda okullaşma oranının artması, kadınlarda tarım dışı sektörlerde istihdam oranının artması, ortalama ilk evlenme yaşının artması, gebeliği önleyici yöntem kullanımının artması, kentleşme ve aile yapısının dönüşümü etkili olmuştur. 2012 yılı itibariyle TR82'de ortalama toplam doğurganlık hızı 2,10'dur.

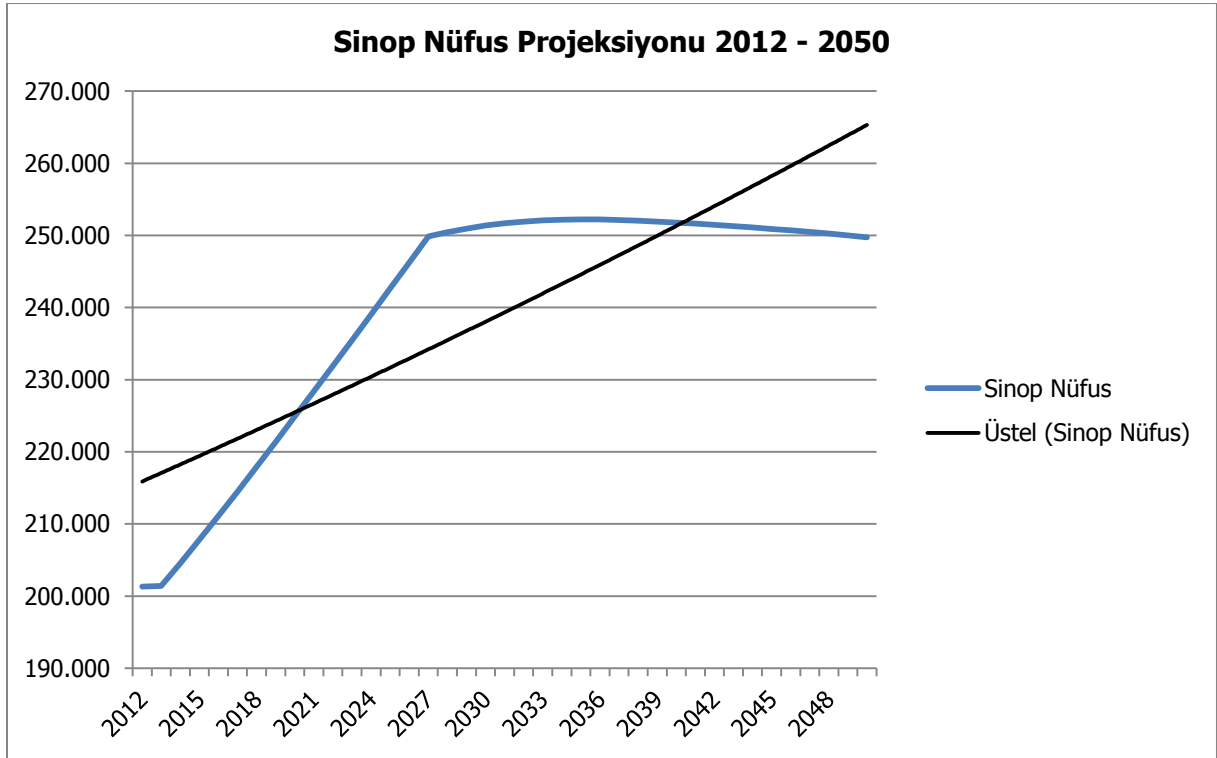

Kastamonu'da nüfusun gelecekteki yapısını şekillendiren temel varsayımlar 2012'de TDH'nin 1,81, 2023'te 1,51 ve 2050'de 1,40 olacağı yönündedir. İnşaatı tamamlanan ve faaliyete açılan Kastamonu Uzunyazı Havaalanı'nın yanında, inşaatı devam eden Ilgaz Tüneli ile Kastamonu'nun erişilebilirlik problemini azalacaktır.

İmalat ve turizm potansiyeli yüksek olan Kastamonu, yapılacak orta ve büyük ölçekli yatırımlarla 2014'ten itibaren göç almaya başlayacaktır. 2023'ten sonra etkisini daha keskin bir şekilde hissettirecek olan düşük doğurganlık düzeyleri, 2027 yılından sonra artan yaşlılığın ölümlülüğü arttırmasıyla birleşerek toplam nüfusu yavaşça azaltacaktır. İstihdam temelli göçlerle birlikte toplumsal hayata daha fazla sirayet etmeye başlayan üniversite nüfusun niteliğini arttıracaktır. 2023 ve 2050 yılları için Kastamonu'nun toplam nüfusunun sırasıyla 389.299 ve 373.997 olacağı tahmin edilmiştir.

Göçten çok mobilitenin yüksek olduğu Çankırı’da nüfus genellikle Ankara – Çankırı arasında hareket etmektedir. Mobilite olgusu sağlıklı bir demografik saptama yapmaya imkan vermediği gibi yanlış sonuçlar da ortaya çıkartabilmektedir. Çankırı’da nüfusun gelecekteki yapısını şekillendiren temel varsayımlar 2012’de TDH’nin 2,14, 2023’te 1,95 ve 2050’de 1,70 olacağı yönündedir. Uluslararası İstanbul-Samsun D-100 karayolu Çankırı’ya ulaşım avantajının yanında doğalgaz bağlantısı ile de enerji avantajı da sunmaktadır. Teşvik kapsamında son derece avantajlı bir konumda olan Çankırı, imalat ve turizm potansiyeli yüksek bir bölgedir. Yakın gelecekte istihdam temelli yatırımların daha da artacağı düşünüldüğünde Çankırı’nın artık göç veren değil alan bir şehir olacağı varsayılmıştır. 2023 ve 2050 yılları için Çankırı’nın toplam nüfusunun sırasıyla 225.368 ve 254.378 olacağı tahmin edilmiştir.

Sinop'ta nüfusun gelecekteki yapısını şekillendiren temel varsayımlar 2012'de TDH'nin 2,05, 2023'te 1,71 ve 2050'de 1,60 olacağı yönündedir. Yakın gelecekte tamamlanıp faaliyete geçecek olan Karadeniz Sahil Yolu, Sinop Havaalanı ve Yalta Feribot seferleriyle ulaşım imkanları gelişecek olan Sinop'un, halihazırda devam eden Ilgaz Tüneli inşaatı ile erişilebilirlik probleminin tamamen ortadan kalkacağı varsayılmaktadır. Tıpkı Çankırı gibi teşvik açısından son derece avantajlı bir konumu olan Sinop'un turizm potansiyeli de düşünüldüğünde yakın gelecekte yapılacak küçük ve orta ölçekli yatırımlarla Sinop'a göç başlayacaktır. Ayrıca Sinop, emeklilik göçünün de yoğun olarak yaşandığı bir yerdir. Bu, ilçedeki nüfusun azalmasını baskılayacak önemli bir demografik olgudur. 2012 – 2050 döneminde Sinop'un toplam nüfusunun artacağı varsayılmıştır. 2023 ve 2050 yılları için Sinop'un toplam nüfusunun sırasıyla 235.462 ve 249.727 olacağı tahmin edilmiştir.

Kaynakça

- DemProj. (2011). *Spectrum Policy Modelling System v4.38 DemProj* . 04 11, 2013 tarihinde <http://www.futuresinstitute.org/spectrum2.aspx> adresinden alındı
- HÜNEE. (2009). *HÜNEE Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü*. 04 11, 2013 tarihinde Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_ana_Rapor-tr.pdf adresinden alındı
- TÜİK. (2012). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, Sayı: 10923 19/10/2012*. 04 11, 2013 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10923> adresinden alındı
- TÜİK. (2013). *Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı*. 04 11, 2013 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?ust_id=11&vt_id=28 adresinden alındı
- UN. (1982). *United Nations* . 04 11, 2013 tarihinde Model Life Tables for Developing Countries: http://www.un.org/esa/population/publications/Model_Life_Tables/Model_Life_Tables.htm adresinden alındı

Ekler (DemProj Çıktıları)

- P1 Kastamonu
- P2 Çankırı
- P3 Sinop